

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 387
טבת תשפ"ד

עירובין למעשה
עיון | שימוש | כשרות

מוקד העירובין
בארץ הקודש
054-84-833-20

(עי משנ"ב סי שמה" ס"ק ס"ה). ולכן אם עושים עמוד של עירוב בשטח העליון סמוך לקיר בצד העליון, הוא סמוך לקיר של חמשה טפחים בלבד, שאינו מחיצה. והמחיצה שנעשית מכח הצד החיצוני של הקיר שעולה וסותם, היא עולה וגודרת רחוק מהעמוד יותר מג' ואפילו ד' טפחים [כפי עובי הקיר], יוצא שיש פירצה בין העמוד של צה"פ לבין הגדר האמיתית [שהיא בצד החיצוני, ולא בצד הפנימי שהוא נמוך].

גדר שהוסיפו להצות את עובי הקיר

דין זה נראה משונה למי שעדיין לא שמע עליו, אבל הוא ידוע אצל העוסקים בעירובים, שעובי הקיר הוא פירצה, כאשר אין גובה י' טפחים מהצד הפנימי של המחיצה. [וכאשר עובי הקיר הוא ג' או ד' טפחים, צריכים לסגור את הפירצה ואין להתיר אותה בדין עומד מרובה על הפרוץ, משום שהמשנ"ב (סי שס"ג ס"ק כ"ג) הכריע שבסמוך לצוה"פ כל פירצה אוסרת, אם לא בשעת הדחק.]

פתרון של מחיצה על הקיר או עמוד על הקיר

הפתרון לכך הוא לעשות מחיצה מעל עובי הקיר [אחורי העמוד], שיחבר בין העמוד שנמצא בפנים לבין הצד החיצוני של הקיר שמשמש מחיצה ע"י גוד אסיק. ויש להדגיש שצריך שהיא תהיה גבוהה עוד י' טפחים מעל ראש הקיר, [כפי שבארנו במק"א שכיון שהמחיצה הזו מיועדת ליצור מחיצה על הקיר, והקרקע שלה זה עובי הקיר, בזה לא יועיל לצרף את ה' טפחים שבדופן הקיר]. וכך עשינו באחד מהמקומות שהיתה בעיה זו, הוספנו גדר באורך כחצי מטר, מחוברת לעמוד מצד אחד, והיה צריך להוסיף עמוד קטן מצד שני כדי להחזיק את הגדר.

העמוד על הקיר הנמוך, תוך ג' טפחים לגוד אסיק

אבל במקום נוסף שהיתה בעיה זו, עשינו פתרון מיוחד, כיון שבמקום זה הקיר בצד הפנימי היה נמוך, למטה משלושה טפחים מהקרקע, וא"כ גם השטח שעל ראש הקיר יכול להיחשב כהמשך של הקרקע, ואפשר להעמיד את העמוד עליו, כי עד ג' טפחים הוא כארעא שמכיתא (עי שו"ע סי שמה" ס"ו). [משא"כ אם הקיר גבוה ג' טפחים, יוצא שהעמוד לא מתחיל מהקרקע אלא על מדגרה, ואינו כשר, כמבואר בחזו"א סי סס"ק יח]. לכן כאן היה הפתרון שהרכבנו את העמוד על גבי הקיר עצמו, [באמצעות הלחמה לפלטה ברזל שחיברנו לאבני הקיר], והעמוד נמצא תוך ג' טפחים לצד החיצוני של הקיר, ועי"ז יש לבדו בין העמוד לצד החיצוני שהוא המחיצה כנ"ל. ויש בזה חידוש, שאפשר לעשות לבדו בין העמוד [או מחיצה] שנמצאת על הקרקע העליונה, לגוד אסיק של מחיצה, אפילו שלמעלה אין מחיצה ממש אלא רק דין מחיצה.

לסיכום, קצר הגליון מלהכיל את המלכות הדיינים שהיו בעירוב הזה, הבאנו כאן רק דין אחד שלמדנו בו כמה הלכות ושני סוגי פתרונות עם התנאים ההלכתיים שלהם, וממנו נלמד גם כמה חשוב לשקול היטב כל בניית עירוב יחד עם המומחים בדבר, וכן לבצע את ההתקנה ע"י מומחים שיתנו גם פתרונות טובים וגם מהדירים.

שיעור במולל בדיני שכיירות מגוי

בשבוע זה התקיים שיעור מיוחד על השאלות המצויות בדיני השכיירות מגוי ומומר בזמננו. השיעור התקיים בכלל המיוחד הליכות משה (גרטרל) בני ברק, לאחר שקבוצה גדולה שלומדת הלכות עירובין סיימה ללמוד את סוגיות השכיירות, וביקשו לטעום מההלכה למעשה. בשיעור הובאו הרבה נושאים חשובים, החל מגדרי השכיירות, ומהי שכיירות רעועה, והאם מספיק לשכור להניח חפץ אחד בדירת הגוי. גדי שכירו ולקוטו בנתינת חפץ לשמור [שאינו דומה לדברי הגמ' ששואל מקום בבית הגוי להשתמש מה שירצה].

עוד התבאר שיש שני דברים חשובים למשתמשים בהיתר זה, ואחד מהם **שצריך לשכור ממי שמניח חפץ אצל הגוי**. היו אברכים שביקשו מהגוי לשמור

עירוב חדש הוקם בזכות בקשת המפונים מהדרום

בשבוע שעבר זכינו לעשות עירוב חדש, למקום שלא היה לו עירוב כלל. מקום זה משמש בית הארחה כל השנה, ונמצא בקירבת העיר טלסוטון, וכבר הרבה שנים שמגיעים אליו אורחים שומרי מצוות שמגיעים לשבתות חתן וכדומה, ושואלים את משיגי הכשרות של הרבנות שאחראי על המטבח האם יש עירוב, והוא משיב להם בצער שאין עירוב אפילו לא בדיעבד, גם לא של הרבנות, בגלל שהישוב שבו נמצא מתחם האירוח אינו יהודי, והם מתנגדים לעירוב. וכבר היה לפני כשנה וחצי שהמשיגי הצליח לגרום לבעל המלון להסכים שיהיה עירוב, וקרא למוקד העירוב לעשות תכנית, אבל לא יצא לפועל עקב התנגדות פנימית.

בתקופה זו הגיעו לשם עשרות משפחות של מפונים מהדרום מישובי עוטף עזה, וחלק מהם דתיים שבאו מישוב שיש בו עירוב, וכשהגיעה שבת הודיעו להם שאין עירוב ואסור לטלטל. המצב הזה לכשעצמו הוא דבר קשה למי שרגיל לטלטל כל שבת, אבל עוד יותר קשה למפונים שהגיעו ללא צרכים מינימלים של בית, ואין להם בית רגיל כל השבוע, אלא חדרי מלון, וחסר להם הרבה דברים שהם נזקקים להשיג בשבת ובכל השבוע, ונעזרים זה בזה, כעת אם אין עירוב לשבת זה ממש גדול.

קשיית החוטים יחד עם החוטים הנטופנים

לאור המצב פנה אחד מהמפונים למוקד העירוב ושאל מה אנו יכולים לסייע לו לעשות עירוב. הסברנו לו את הקושי שיש במקום הזה לאחר שכבר יש לנו תכנית מסודרת ערוכה בכתב, אך חסר אישורים. אמר אותו אדם שהוא רוצה לדאוג שיהיה פה עירוב. למרות שכבר עברו כמה שבתות, והם אינם יודעים כמה זמן יישארו

במלון הזה, שכבר כעת חלק מהמפונים חזרו לישוב, ומי ידע כמה יספיקו להנות מהעירוב הזה. אבל גם אם הם לא יהיו ממנו, זה ישמש כל השנה את האורחים הבאים למלון, ויזכה את היהודים שלא יחללו שבת רח"ל.

במשפטים אלו נהיה לו ברכ בעינים, כאשר הבין שבזכותו יהיה עירוב ליהודים רבים. והחליט להשקיע בדבר בכל הכוח. אמרנו לו שידבר עם ההנהלה שדוקא שם היתה הבעיה, וכעבור כמה ימים הוא חזר עם בשורה שקיבל אישור מההנהלה. בזכות הרצון לתת למפונים את צרכיהם, הם נתנו הסכמה. אמנם זה לא היה אישור מהקיבוץ שבו יש גוים ומתנגדים גדולים, ולכן אי אפשר לעשות את העירוב לכל הקיבוץ, [וגם אין תקציב מהמועצה במצב כזה]. אבל עיקר הנפק"מ היא למלון, ולכן זה דבר גדול מאוד לעשות את העירוב לשטח המלון. [ויש להוסיף שדוקא בגלל שהעירוב רק למלון הוא יכול להיות כשר, כיון שבישוב יש גוים הפוסלים את העירוב, ואין שכירות שתתיר את רשותם, משא"כ במלון ניתן לשכור מהנהלה שהיא בעלים על כל החדרים ויכולים להניח בהם חפצים שונים או להשכיר כרצונם, והשכירות מהנהלה מתירה את גם את החדרים שיש בהם אנשים שונים שומרי שבת או גוים, כמבואר בשו"ע (סי שפ"ב סי"ח בדין משכיר בית לגוי)].

עמוד הסמוך לגוד אסיק מצוי בו פירצה על עובי הקיר

מיד אחרי קבלת האישור הגענו שוב למלון לערוך בדיקה חדשה, כיון שהאדם שהמירץ לעשות את העירוב רצה להרחיב אותו יותר, וחשב שע"ז יהיה יותר קל לעשות את העירוב, כי בקטע הרחוק יש יותר קירות. לבסוף זה הוסיף עוד כמה עמודים ועבודה רבה, אבל העדפנו לכלול את כל המתחם כדי למנוע מכשול.

בעשיית העירוב היינו צריכים לקחת בחשבון הרבה הלכות, יחד עם ההתחשבות בהנהלת המקום שמעוניינת שהעמודים לא יבלטו בנוף הקסום. אחד מהנושאים ההלכתיים היה בחיבור בין העמודים לקירות. במקומות שלא היה קיר גבוה, אלא רק גוד אסיק מהמפלס התחתון. כלומר, בחצר של המלון בשטח העירוב היה קיר נמוך בגובה שנים עד חמשה טפחים, אבל מהצד החיצוני שמחוץ לעירוב היה גובה רב, וקי"ל (שו"ע סי שס"ב ס"ב) גידוד ומחיצה מצטרפין לעשרה, כלומר שמחשיבים שיש מחיצה עשרה גם לחצר, [מדין גוד אסיק מחיצתא, שהחלק החיצוני עולה וגודר גם את החצר העליונה]

זהו חפץ ולא עשו שכירות, ודבר זה אינו נכון לעשות, אלא צריך לשכור מהמניח את החפץ, ולא מספיק הנחת החפץ. ושני טעמים לכך, א. נחלקו הראשונים האם צריך לשכור משכירו ולקטנו, או מספיק שהוא אחד מהשותפים בעירוב, וכתב המשנ"ב (סי' שפ"ב ס"ק מ"א) שלכתחילה נכון להחמיר שצריך שכירות דוקא. אלא שלא צריך שהגוי ידע מך, אלא המפקיד משכיר שלא מדעתו, וזוכה עבור כולם מדיון זכין לאדם.

ב. כיון שיש סבירות גבוהה שהגוי והמומר יזרקו את החפץ מרשותם לאחר זמן, בפרט אם מדובר בחפץ שאינו יקר, הרי אז בטל ההיתר, כי זה כמו מי שהיה שכירו ולקטנו והעבירוהו מתפקידו, [שכתב השו"ע (סעיף י"ד) שבתל ההיתר, אלא אם שכר ממנו לזמן קצוב]. וכן כאן כיון שאחרי שהגוי הוציא את החפץ אין לי שום זכות בביתו, ממילא בטל השכירו ולקטנו. ואע"פ שהמשנ"ב (ס"ק ל"ז) כתב שאפילו אם זרק את החפץ לא בטל ההיתר כיון שנשאר לו זכות שימוש במקום. אין לדמות את דבריו למציאות בזמנינו, שהמשנ"ב דיבר במשאיל מקום להניח כל חפץ, וזה נשאר לו, אבל בזמנינו שלא מבקשים מקום אלא מבקשים לשמור חפץ, ממילא ברגע שהפסיק לשמור את החפץ הופסק הזכות שלו להשתמש.

הפתרון לכך הוא ע"י משוכר ממפקיד החפץ ומפרש לאיזה תקופת זמן תהיה השכירות, כגון לשנה או לעשרים שנה, שבצורה כזו כתב השו"ע שם שההיתר אינו בטל אף לאחר שסילקו את השכירו ולקטנו מתפקידו, [דכיון שבאותו זמן היה עומד תחת הבעלים הגוי, נעשה כשלוח או כמוהו להשכיר כפי כח בעליו, וזה מושכר כביכול מכח הגוי, וזה לא מתבטל משא"כ אם שכר ללא הגדרת תקופת הזמן, אז ההיתר הוא מכח שכל שעה השכיר ממשיך לעמוד מכח הגוי, ולכן כשסילקו מתפקידו בטל ההיתר]. וזה דבר חשוב מאוד, שכל מי שמניח חפץ אצל הגוי והמומר, יהמר להשכיר ויפרש למשך תקופת זמן מוגדרת.

האם גוי שייצא מדירתו עקב שיפוצים אוסר כיון שיכול לחזור

בין השאלות שהגיעו למוקד הטלפוני ביום שישי, היו שתי שאלות על דיני שכירות, ובשתייהן יש דין חדש. שאלה אחת שאל אברך שיש לו שכן מומר, וקעת עושים שיפוצים בדירה שלו ולכן הוא לא נמצא בה, האם קעת הוא יכול לעשות עירוב עם שאר התושבים, למרות שלא שכר מהמומר ההוא בעל הדירה. השואל במקרה זה ידע את ההלכה שמי שאינו גר בדירה אינו אוסר, אבל הוסיף בשאלתו שיש דין בשו"ע (סי' שע"א) שאדם שגר במקום מסוים ונסע ממנו, אם הוא יהודי אינו אוסר, כי הסיח דעתו מלחזור לדירה בשבת אבל בגוי אפילו הסיח דעתו לא עוזר, וכל שהוא נמצא במקום שיכול להגיע תוך מהלך יום, הרי הוא אוסר. לפ"ז למרות שבעל הדירה יצא ממנה לכמה שבועות, אך הוא נמצא בתוך מרחק פחות מיום, והוא יכול לבוא בשבת להתגורר שם. מצד שני הוסיף השואל שאין שם מים וחשמל מסודר, אי"כ אולי זה לא נקרא ראוי לדירור.

התשובה היא שמצד ההגדרה שיהיה ראוי לדירור אין צורך שיהיה מים וחשמל, אלא אם יש קירות ותקרה כבר נחשב ראוי לדירה. אבל יש להתיר מחמת הסיח הדעת של הבעלים שאינו עומד לגור בדירה קעת, ואע"פ שאומר השו"ע שגוי לא מסיח דעתו, וגם אם הוא נסע על דעת להיות מחוץ לעיר כל השבת עדיין חוששים שיכול לחזור והוא אוסר את העירוב. אבל נראה שאם יש מניעה מוכחת, כמו זה שאדם בזמנינו לא גר בדירה באמצע שיפוץ, וגם הוא עבר לגור מחמתה במקום אחר, זה כבר נקרא שפקד דירתו לפי שעה, ואינו אוסר בביתו. [אמנם לקראת סוף השיפוצים בשלב שכמעט גמרו את השיפוצים והוא כבר חושב לחזור ועדיין מתעכב, יתכן שיאסור משלב מסוים שראוי לחזור, אף שעדיין לא חזר. וצ"ע לדינא].

שיכרו מבעל הקראון וזה"כ העביר את הקראון למקום אחר

שאלה נוספת שהגיעה ביום שישי מאחד מהאחרים בעירוב שכונה בבית שמש, ובאותה שכונה מתאמצים לעשות שכירות כדון מכל דירה של גוי ומומר, וגם עבור הדירות של הפועלים שנמצאים בקראונים באתי הבניה שבשכונה, הוא עשה שכירות מהקבלן כדי שדירת הפועלים לא תאסור. קעת אחד הקבלנים המשיך לבנות והיה צריך להזיז את הקראון מתוך השטח שלו של הבניה, והעביר אותו לשטח הסמוך שמחוץ לאתר הבניה, שהוא לא שטח שלו אלא שהעירייה אינה מעכבת עליו כי זה מקום פנוי, וקעת הפועלים גרים בקראון הזה, האם זה נחשב אותה דירה שכבר עשו עליה שכירות, או שמא זה דירה חדשה וצריך לשכור מחדש, כי הדיור בקרקע הזאת לא היה שלו בזמן הקנין. או בנוסח יותר מעניין, האם השכירות חלה על הקירות והמבנה של הבית, ואי"כ גם כשהעבירו את הקראון למקום אחר נשאר שהדירה אינה אוסרת, או השכירות מתייחסת למקום ולקרקע שהיינו השטח שבו הוא גר, וקעת הוא גר בקרקע חדשה וצריך לשכור מחדש.

ואפשר שיש לחדש את השאלה והתשובה ע"י דוגמאות אחרות. הדנה זה ברו ששם אדם מתגורר באוהל יחד עם שיריא [שגם אוהל אוסר כמ"ש השו"ע סי' שס"ו ס"א, וע"ש בבה"ל], ושכרו ממנו, ועברו לאזור אחר בדרכם ושוב העמיד את האוהל במקום החדש, בזה פשוט שצריך לשכור מהגוי מחדש באוהל שהוקם, וברור שזה נקרא דירה חדשה. ואם מדובר בקרילה כפי שמצוי בזמנינו דירה בתוך נגרת של מכונית, ופעם נסע איתו לעמוקה ועשו שכירות מהגוי שגר בקראוילה [ואמרו ששוכרים עבור גם לעתיד לכל מי שיעשה עירוב במקום שלו], ובשבוע הבא הגוי נסע עם המכונית והקראוילה למקום אחר, בזה כבר יש מסתפקים האם צריך לחדש את השכירות. מדוע. משום שבנגר

האם המשקוף בבית שלי נמצא מעל העמודים של הפתח

בענין המשקופים הנעשים בפתחי הבתים בזמנינו, הבאנו הערה שכבר העירו כמה פעמים, שאם מתכוונים בצורת החיבור של המשקוף המצוי, הרי הוא לא מעל העמודים [מזווית הפתח]. אלא מחובר ביניהם כלומר מהצד, והרי מבואר בשו"ע (סי' שס"ב ס"א) שצורת הפתח שעשאה מן הצד פסולה, השאלה התעוררה שוב לאחרונה שבאחת מהישיבות השתמשו לעירוב במשקוף של דלת, ופתאום אברכים שראו את הדבר באו להעיר שהמשקוף מחובר מהצד.

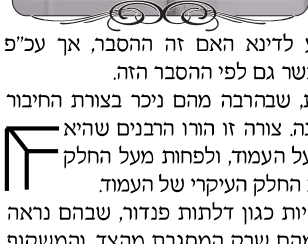
והנה במשקופים מעץ הרגילים שהיו כל השנים, יש בודאי חיבור שיוצא מהמשקוף ויושב מעל העמוד, והוא כשר. בשביל להראות לקוראים את ההלכה, לקחנו משקוף מפורק, ראה בתמונה המצורפת, ובו אפשר לראות שיש שיניים מהמשקוף שנכנסים בחריצים המוכנים לכך בעמודי הפתח. בצורה כזו נחשב שהמשקוף מעל העמוד לכ"ע. ואף לדעת הפמ"ג והמשנ"ב (סי' שס"ב ס"ק ס"ד) שכתבו שאם חקק בראש העמוד והניח את החוט בתוכו, והקנים [העמודים] עודפים למעלה מעל גובה החוט, יש להחמיר שאינו נקרא המשקוף מעל כל העמוד. מ"מ במשקופים שלנו זה כשר, כי אמנם המשקוף יושב בתוך החקק, אבל המשקוף ממלא את כל גובה החקק, ואי"כ הקנים אינם עודפים מעל גובה המשקוף, וזה מספיק שיחשב מעל גביו.

האם המשקוף מונח כמו שניראה מבוהין

[בשיעורי העירובין למעשה המתקיימים בשבועות אלו, הוספנו לבאר שאע"פ שהמשנ"ב חולק על הט"ז שהכשיר במשקוף שמסתיים בשווה לראשי העמודים, וכתב שכל האחרונים חולקים עליו כי צריך שיהיה על גבי הקנים ממש, מ"מ במקרה של המשקופים שלנו אין בעיה, כי במקרה של הט"ז הבעיה היתה שהמשקוף אינו מעל העמוד כלל, משא"כ במשקופים שלנו באמת המשקוף כן מעל העמוד. [וכלפי החשש של הפמ"ג צריך רק שהעמוד לא ימשיך למעלה, ואין בעיה במסתיים בשווה].

וכן מבואר להדיא במשנ"ב (שם) שהמשיך אחר דברי הפמ"ג, שאם חקק רק מעט להניח החבל בתוכו שיהא מונח בטוב ולא ישתלשל למטה, שפיר דמי, דמיקרי זה על גבו. עכ"ל ולא התבאר מהו השיעור של מעט שעדיין כשר, האם זה תלוי בכוונה שאם המטרה בחריץ היא על מנת שהחוט לא יפול, אין בעיה גם אם החריץ עמוק שלושה ס"מ גם זה ייקרא מעט. וההסבר המחמיר בדבריו אומר שהכוונה עד כעובי החוט, משום שאז העמוד אינו עולה מעל החוט. וצ"ע לדינא האם זה ההסבר, אך עכ"פ משקוף רגיל שממלא את כל החריץ ודאי כשר גם לפי ההסבר הזה.

במסגרת המשקוף מונח, בפנימי המשקוף מעליו באלכסון

יש עוד סוגי משקופים של דלת פלדלת, שבהרבה מהם ניכר בצורת החיבור ששני הצדדים חתוכים באלכסון לכיוון הפניה. צורה זו הורו הרבנים שהיא כשרה לכתחילה, כי יוצא שהמשקוף יושב על העמוד, ולפחות מעל החלק הראשון של העמוד מכיוון חלל הפתח, שהוא החלק העיקרי של העמוד.

יש עוד סוג חדש של דלתות בית פנימיות כגון דלתות פנדור, שבהם נראה שכל המשקוף מתחבר בין העמודים. ויש מהם שרק המסגרת מהצד, והמשקוף עצמו מעל העמודים. אבל בהרבה מקרים הקיר שמעל הפתח יכול להיות המשקוף, כי הוא שוקף ובוטל משאר התקרה. ואינו מצוי המשקוף שווה למשאר התקרה. לכן בכל הפתחים שלנו יש דין צוה"פ כהלכה.